

«وطن امروز» از موانع تحقق شعار سال و راهکارهای برطرف کردن آن گزارش می دهد

راهکارهای تولید بی مانع

کارشناسان اقتصادی در گفت و گو با «وطن امروز»: «انحصاری بودن تسهیلات» و «ذی نفعان بازدارنده» از آفت های اصلی بخش تولید است

سهم مالیات از بودجه - به عنوان سالم ترین و پایدارترین درآمد دولت - افزایش یابد. مساله سوم نظام مالیاتی، نبود برخی پایه های مهم مالیاتی است. چندین مورد از مهم ترین پایه های مالیاتی اعم از پایه های درآمدی و تنظیمی هنوز هیچ قانونی در کشور ندارند و خلأ آنها در نظام مالیاتی کشور شدت احساس می شود. برخی از این پایه های مالیاتی شامل مالیات بر عایدی سرمایه، مالیات بر مجموع درآمد، مالیات بر زمین و... است. با اضافه شدن این پایه های مالیاتی، علاوه بر افزایش قابل توجه درآمدهای دولت، فضا برای بسیاری از فعالیت های مخرب نظیر سوداگری در بازار مسکن، خودرو، سکه، ارز و... از بین می رود. اهمال دولت در اعمال اصلاحات فوق در نظام مالیاتی به عنوان یک نمونه آشکار از بی توجهی دولت به اصلاحات ساختاری در حوزه اقتصاد است. همین بی توجهی ها در نهایت کار را به جایی رساند که فشار تحریم های ظالمانه آمریکا اکنون بیش از هر زمان دیگری احساس شود. با این حال رهبر معظم انقلاب اسلامی با تاکید بر تولید در نامگذاری سال جاری، بار دیگر مسؤلان بویژه دولتمردان را به حل مسائل اساسی اقتصاد کشور متوجه کردند.

به مساله تورم خلاصه نمی شود و بسیاری از بخش های دیگر اقتصاد کشور نیز گرفتار بی توجهی و بعضاً بازی های سیاسی دولت شده است. از جمله این بخش ها می توان به بخش مسکن، نظام بانکی، بودجه نظام مالیاتی و... اشاره کرد. به عنوان نمونه نظام مالیاتی کشور طی سال های اخیر بابت توجهی مطلق دولت مواجه شد و دولت هیچ اقدام اساسی برای اصلاح اساسی این بخش از اقتصاد نکرد. این در حالی بود که مسائل اساسی نظام مالیاتی کشور و راهکارهای آن هم کاملاً مشخص بوده است. نظام مالیاتی کشور به طور کل دچار ۳ دسته مساله کلی است؛ مساله اول فرار مالیاتی گسترده است که علت آن شفاف نبودن نظام مالیاتی و سازوکار سنتی و غیر هوشمند محاسبه مالیات است. برای حل این مساله دولت باید نظام مالیاتی کشور را هوشمندسازی کند به طوری که اطلاعات مالی هر شخص حقیقی و حقوقی به صورت برخط در دسترس سازمان امور مالیاتی قرار گیرد تا از رهگذر آن، امکان فرار مالیاتی از بین برود. مساله دیگر نظام مالیاتی، معافیت های گسترده و بی حساب و کتاب در قوانین مالیاتی است. دولت باید در این ۸ سال لایحه های تدوین و به مجلس ارائه می کرد تا از رهگذر آن، معافیت های بی حساب و کتاب حذف و زمینه برای افزایش

در نحوه مواجهه دولت با مساله تورم در کشور مشاهده کرد. دولت روحانی به جای پرداختن به ریشه های تورم و حل همیشگی این معضل اقتصادی، با توسل به ابزارهای هزینه زا سعی کرد نرخ تورم را تا پیش از انتخابات ریاست جمهوری سال ۹۶ تکرقمی نگه دارد تا از این رهگذر بهره سیاسی خود را برده و دوره مدیریتی خود را برای ۴ سال دیگر تمدید کند. نتیجه برخورد سیاسی و انتخاباتی دولت با اقتصاد کشور در نهایت انفجار تورم در کشور با جرقه بازگشت تحریم ها بود. در حالی که دولت روحانی تکرقمی شدن نرخ تورم را شاهکار اقتصادی خود می خواند، تمام شاخص ها نشان می داد این دستاورد مقطعی است، چرا که هیچ یک از متغیرهای اساسی تورم نظیر شاخص های پولی، سطح تولید، نحوه توزیع ثروت و... نه تنها بهتر نشده بود، بلکه در برخی موارد بدتر از قبل شده بود. در چنین شرایطی دولت صرفاً با اتکا به برخی ابزارهای مختلف نظیر افزایش نرخ بهره بانکی، نرخ تورم را به صورت مقطعی تکرقمی کرد تا از این رهگذر به هدف اصلی خود که همان تمدید حضور در قدرت است، دست یابد. بی توجهی دولت به اصلاحات ساختاری در حوزه اقتصاد البته

بخش به حل چالش های بخش دیگر کمک می کند و بالعکس. نظام بانکی، مالیات، مسکن، ارز، بودجه، صنعت، صندوق های بازنشستگی و صدها بخش دیگر، حلقه های زنجیر اقتصاد هستند که در حال حاضر هر کدام از این حلقه ها با چالش های فراوانی دست و پنجه نرم می کنند. شاید به همین دلیل است که شعار سال ۱۴۰۰ با هوشیاری و دقت فراوانی به موضوع مانع زدایی و پشتیبانی اشاره کرده و رونق تولید را منوط به اجرای این اصل دانسته است. با این حال، بسیاری از الزامات پشتیبانی و رفع موانع تولید اساساً مورد توجه مسؤلان کشور بویژه دولتمردان قرار نمی گیرد. در واقع دولتمردان به جای پرداختن به حل مسائل اساسی اقتصاد کشور، صرفاً به برخی مسائل سطحی می پردازند. بی توجهی دولت به مسائل اساسی و ساختاری اقتصاد کشور در حالی است که صورت مساله و حتی بخش زیادی از راه حل این مسائل مشخص است و آنچه برای اجرایی شدن این راهکارها نیاز است، عزم جدی مسؤلان است. با این حال اما مسؤلان به جای پرداختن به این مسائل، اقتصاد را در گیر مسائل سیاسی و انتخاباتی کرده و منافع ملی را قربانی منافع شخصی و جناحی خود می کنند. نمونه آشکار این رفتار را می توان

گروه اقتصادی: مقام معظم رهبری، امسال نیز در تعیین شعار سال، واژه «تولید» را مقدم بر دیگر موارد دانستند و در چندین سال پیاپی بر ضرورت توجه به بخش تولید تاکید کردند. بی تردید این انتخاب نشان دهنده اهمیت و ظرفیت های بخش تولید در کشور است اما نکته قابل توجه در شعار امسال تاکید بر پشتیبانی و مانع زدایی از اقتصاد و بویژه بخش تولید است. به گزارش «وطن امروز»، اقتصاددان ها و صاحب نظران اقتصادی تحلیل های گوناگونی از شعار امسال ارائه داده و دیدگاه های خود را برای تحقق شعار امسال بیان کرده اند. عده ای بر این باورند که برداشتن موانع از پیش روی بخش تولید، نیازمند یک عزم و همت ملی است، در حالی که برخی معتقدند دولت نقش مهمی در ایجاد موانع پیش روی تولید داشته و تا زمانی که عزم دولت برای رفع این موانع جزم نباشد، بهبود اوضاع، توفعی دور از ذهن است. محصل آنچه اقتصاددان ها می گویند نشان می دهد طی سال های اخیر رونق و جهش تولید که در شعار سال مورد تاکید قرار گرفته، محقق نشده است، چرا که بخش های اقتصادی کشور همانند حلقه های یک زنجیر به یکدیگر متصل هستند و رفع موانع یک

کارشناسان چه می گویند؟

استاد دانشگاه در گفت و گو با «وطن امروز»: بزرگ ترین آفت نظام بانکی برای ارائه تسهیلات عادلانه، رانت است

تولید، در غل و زنجیر تسهیلات بانکی

در حالی است که ارائه تسهیلات در نظام بانکی ایران نه تنها موجب رونق و جهش تولید نشده، بلکه ناتوانی صنعتگران در بازپرداخت تسهیلات، زمینه ورشکستگی و تعطیلی کارخانه ها و کارگاه ها را نیز فراهم کرده است. کارشناسان معتقدند تسهیلات بانکی در ایران انحصاری است و تنها به بخش معدودی از صنایع تعلق می گیرد، آن هم با رانت. بنابراین بخش تولید که زیرمجموعه آن عمدتاً صنایع کوچک و متوسط هستند از دریافت تسهیلات بی نصیب می مانند. مصداق بارز این امر، تعطیلی بسیاری از صنایع کوچک و بزرگ در کشور از یک سو و افزایش بدهکاران بانکی از سوی دیگر است. به نظر می رسد شعار امسال که بر مانع زدایی و پشتیبانی تاکید دارد، باید زمینه حذف رانت خواران بانکی را که مانعی بر سر تولید و ارائه تسهیلات به این بخش هستند فراهم کند.

گروه اقتصادی: تحقق رونق و جهش تولید که در سال های گذشته مورد تاکید مقام معظم رهبری بوده است، ملزوماتی دارد که یکی از آنها، رفع چالش های نظام بانکی بویژه تغییر شیوه ارائه تسهیلات بانکی است. به گزارش «وطن امروز»، تسهیلات بانکی یکی از مؤلفه های مهم و تاثیرگذار در رشد تولید و اقتصاد است مشروط بر اینکه در قوانین و مقررات مربوط به ارائه تسهیلات بانکی بازنگری شده و از شفافیت لازم برخوردار باشد. آمارها نشان می دهد در کشورهای توسعه یافته، نظام بانکی یکی از پشتوانه های مهم صنعت و تولید محسوب می شود و ارائه تسهیلات بانکی علاوه بر ایجاد جهش در تولید، به صنعتگران این امکان را می دهد تا با توسعه و گسترش صنایع مختلف، ارزش افزوده بیشتری را ایجاد کرده و به ارتقای شاخص های اقتصادی کمک کنند. این

«وطن امروز» در گفت و گو با یحیی آل اسحاق ابعاد مختلف شعار سال ۱۴۰۰ را بررسی می کند

حذف ذی نفعان بازدارنده؛ راهکار تحقق شعار سال

اقتصاد ایران وجود دارد که معلول عوامل داخلی و خارجی است؛ از چالش های نظام بانکی گرفته تا اشتغال، کسری بودجه، صندوق های بازنشستگی، مالیات، فساد و... نقاط ضعفی است که اقتصاد ایران را فلج کرده است. از طرف دیگر تهدیدهای بین المللی و تحریم ها نیز مزید بر علت شده است. وی ادامه می دهد: حال در چنین شرایطی اگر بخواهیم تولید را در کشور سرسازمان دهیم، باید پشتیبانی های لازم را برای رفع نقاط ضعف و چالش های این بخش ارائه دهیم. خوشبختانه نقاط ضعف اقتصاد ایران کاملاً واضح و مشخص است و اقتصاددان ها و کارشناسان اقتصادی طی سال ها تحقیق و پژوهش، این نقاط ضعف را شناسایی و استخراج کرده اند. نکته جالب توجه این است که راه های برون رفت از این چالش ها نیز در اختیار دولتمردان قرار دارد.

گروه اقتصادی: یحیی آل اسحاق، اقتصاددان، وزیر پیشین بازرگانی و رئیس اتاق مشترک ایران و عراق در گفت و گو با «وطن امروز» با اشاره به شعار سال ۱۴۰۰ و تکرار کلمه «تولید» در شعار امسال می گوید: در سال های گذشته نیز بر موضوع جهش تولید و رونق تولید در شعار سال تاکید شده بود اما اینکه چرا به رغم اهمیت این موضوع، جهش و رونق تولید محقق نشد، سوالی است که پاسخ آن را باید در شعار سال ۱۴۰۰ جست و جو کرد. به گفته وی، در شعار امسال علاوه بر تاکید بر موضوع تولید، به پشتیبانی و مانع زدایی به عنوان بسترهای تحقق رونق تولید توجه شده است؛ به این معنا که پشتیبانی های لازم برای رونق و جهش تولید انجام نشده و موانعی که بر سر راه تولید قرار دارد، همچنان پابرجاست. آل اسحاق می گوید: آنچه مسلم است چالش های متعددی در

تسهیلات بانکی فراگیر نیست

آل اسحاق با اشاره به چالش های شبکه بانکی می گوید: سال هاست مشکلات شبکه بانکی از سوی کارشناسان مطرح و راه حل های متعددی برای حل این مشکلات ارائه می شود اما یکی از مهم ترین دلایلی که چالش های نظام بانکی همچنان به قوت خود باقی مانده، این است که تسهیلات بانکی فراگیر نیست. وی معتقد است در همه جای دنیا بخش تولید تنها ۳۰ درصد از سرمایه مورد نیاز را از آورده خود تامین می کند و ۷۰ درصد مابقی را از تسهیلات بانکی استفاده می کند، البته بخش تولید در ایران نیز از تسهیلات بانکی استفاده کرده است اما نکته قابل توجه این است که در ایران ۹۴ درصد از بخش تولید را کارگاه های کوچک و متوسط و ۶ درصد را صنایع بزرگ تشکیل می دهند. در مقابل، ۹۴ درصد تسهیلات بانکی به ۶ درصد از صنایع اختصاص داده شده و تنها ۶ درصد از تسهیلات بانکی به ۹۴ درصد از صنایع تعلق گرفته است. همین موضوع باعث شده بخش تولید در کشور رونق و جهش نداشته باشد. این بدان معناست که تسهیلات بانکی در ایران فراگیر نیست.

آل اسحاق، انحصاری بودن تسهیلات و حمایت های اقتصادی را آفت بخش تولید می داند و معتقد است تا زمانی که این موانع از پیش پای تولید برداشته نشود، نمی توان به رونق و جهش تولید امیدوار بود؛ علاوه بر این انحصاری بودن تسهیلات بانکی، منجر به بهره کشی و تضعیف واحدهای صنعتی کوچک و متوسط می شود. وی با اشاره به تسهیلاتی که ایران خودرو در سال های گذشته دریافت کرده است، می گوید: ایران خودرو ۱۰ هزار میلیارد تومان تسهیلات دریافت کرد اما پراید ۲۰ میلیون تومانی را در بازار به ۱۰۰ میلیون تومان عرضه می کند.

رانت: آفت تسهیلات بانکی

بهنام ملکی، استاد دانشگاه و رئیس هیات علمی کانون دانش آموختگان اقتصاد در گفت و گو با «وطن امروز» می گوید: یکی از آفت های نظام بانکی - که دامن تولید را نیز گرفته - دریافت تسهیلات بانکی از طریق دادن رشوه و استفاده از رانت است. این آفت تا زمانی که ریشه کن نشود، نمی توان دستورالعملی برای رونق تولید با استفاده از تسهیلات بانکی ارائه کرد. به گفته وی، در سال جاری انتظار بر این است که ارزشیابی دقیق از تحقق شعارهای سال های گذشته انجام شود. نهادها و ارگان های پژوهشی باید این موضوع را بررسی کنند که رونق و جهش تولید و توسعه اقتصادی در سال های گذشته تا چه میزان عملیاتی شده و دستگاه ها چه مسؤلیت هایی در قبال تحقق شعار سال داشته اند و اینکه چقدر توانسته اند موانع پیش روی تولیدکنندگان را براندازند؛ یکی از این بخش ها نظام بانکی است. وی معتقد است عدم شفافیت در نظام بانکی و تسهیلات بانکی مانعی است که باید به کمک نهاد های پژوهشی و آماری برداشته شود. در واقع این نهادها باید مسیر حرکت نظام بانکی را ۵ سال اخیر که بر موضوع تولید تاکید فراوان شده، به صورت شفاف و روشن استخراج کنند. این داده های آماری و پژوهشی نشان می دهد موانعی که اکنون بر سر راه ارائه تسهیلات بانکی به بخش تولید وجود دارد چیست و چه کسانی این موانع را ایجاد کرده اند.

ذی نفعان بازدارنده و سیاست زدگی اقتصاد ایران

سیاست زدگی یکی دیگر از چالش های مهم اقتصاد ایران است که آل اسحاق با بیان آن، می افزاید: اقتصاددان ها بخواهی می دانند که اقتصاد ایران یک اقتصاد سیاست زده است، به این معنا که تمام معیارهای اندازه گیری و پایدها و بنیادهای اقتصادی با متر سیاسی سنجیده می شود. در حالی که اگر اقتصاد ایران با متر و معیارهای اقتصادی اندازه گیری شود، طبیعتاً چالش های موجود در اقتصاد به صورت اتوماتیک برطرف خواهد شد. این اقتصاددانان بر این باور است که یکی از ریشه های اصلی سیاست زده بودن اقتصاد ایران، وجود ذی نفعان بازدارنده است. ذی نفعان بازدارنده کسانی هستند که شرایط آشفته اقتصادی کشور را به نفع خود تمام کرده و از آشفته بودن اقتصاد منتفع می شوند، لذا این افراد تمایلی به تغییر در شرایط ندارند و ترجیح می دهند وضعیت بر همین منوال ادامه پیدا کند. به گفته آل اسحاق، ذی نفعان بازدارنده کسانی هستند که هرگز اجازه تحقق شعار سال را نمی دهند. مقابله و برخورد با این افراد نیز با خواهش و توصیه و درخواست امکان پذیر نیست، بلکه حذف آنها به یک جراحی اساسی نیاز دارد و البته جراحی بدون خون امکان پذیر نیست. در نتیجه عده ای جراحی و دیدن خون واهمه دارند و هرگز تلاشی برای حذف این ذی نفعان بازدارنده نمی کنند. وی می گوید: با توجه به آنچه گفته شد، راه حل اصلی تحقق رونق و جهش تولید، همان است که مقام معظم رهبری فرمودند؛ پشتیبانی برای رفع نقاط آسیب پذیر اقتصاد و برداشتن موانعی که اجازه رشد اقتصاد را نمی دهند؛ این پشتیبانی ها و مانع زدایی باید به تمام بخش های اقتصاد تعمیم داده شود. ما اکنون صورت مساله و پاسخ آن را می دانیم اما نیاز به پشتیبانی برای حل آن داریم.

در تصمیم گیری قصور کرده ایم

ملکی می افزاید: گام نخست در حل این چالش این است که بپذیریم در تصمیم گیری ها و تصمیم سازی های اقتصادی قصور کرده ایم؛ چه در تصمیم گیری های کلان و چه در تصمیم گیری های خرد. به گفته وی، تسهیلات بانکی یکی از بازیگران اصلی نظام اقتصادی کشور است در حالی که به نظر می رسد نظام بانکی ایران همانند سایر بخش ها به جای آنکه نقش محوری در فرآیند توسعه داشته باشد، ضد توسعه و ضد تولید شده است. ملکی معتقد است در حال حاضر بخش تولید در کشور به دلیل اختصا ناعادلانه تسهیلات بانکی به شکل عجیبی در غل و زنجیر گرفتار شده و تولیدکنندگان به جای آنکه به فکر توسعه کسب و کار و تولید باشند باید در فکر مسیرهای غیرمعتاد می مانند رانت، رشوه و... برای دریافت تسهیلات باشند. رئیس هیات علمی کانون دانش آموختگان اقتصاد با تاکید بر اینکه ساختار نظام بانکی کشور کاملاً غیرشفاف است، می گوید: متأسفانه جریان رانت خواران در کشور اجازه شفافیت در نظام بانکی را نمی دهد. نکته جالب توجه این است که رانت طبق قانون یک عمل قانونی محسوب می شود. به عبارت دیگر، ذکر عنوان «امضای طلایی» در قانون، همان رانت است که عریان ترین نوع فساد محسوب می شود.

حذف رانت؛ لازمه تحقق شعار سال

هر چند راهکارهای گوناگونی از زبان اقتصاددانان برای حل معضلات نظام بانکی عنوان شده اما برآیند گفته های کارشناسان اقتصاد از وضعیت پیش روی نظام بانکی و تسهیلاتی ایران این نتیجه را حاصل می کند که اگر قرار است در سال ۱۴۰۰ شعار «تولید، پشتیبانی ها، مانع زدایی ها» محقق شود، باید مهم ترین مانع یعنی رانت، از میان برداشته شود. بارها بر این نکته تاکید شده که بخش تولید برای بازپرداخت بدهی خود به سیستم بانکی کشور ناتوان شده است. از طرف دیگر مشکل اساسی مطالبات معوق بانکی ها افزایش بی سابقه ای پیدا کرده، به گونه ای که ممکن است تعدادی از بانک ها را به مرز ورشکستگی نزدیک کند. با این حال این امید وجود دارد که نظام بانکی در سال های به شعار «تولید، پشتیبانی ها، مانع زدایی ها» شده است لاقول شفافیت در عملکرد را مورد توجه قرار داده و برنامه دقیقی برای ارائه تسهیلات به شکل عادلانه داشته باشد.

